

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 13.

Lýsingaprisur fyri petittreglu: 30 øyr. á forsiðuni, 20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við stórrí lýsingum fæst avsluttur í prísinum.

Tírsdag hin 16. august 1927.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið verður bilagt á posthúsinum, brævasvarstøðum og skrivstovuni. Telf. 143.

1. árg.

HIN LÆRDI HANDILS-
BLADSTÝRARIN Á
»FØROYATÍÐINDI« hevur fingið grein okkara, í Ólavsøku-bladnum, í rangastrápan. Tað er ikki at undrast yvir, at hin kleni hálsurin ikki var mentur at svolgja eina slíka »vittugheit« sum hesa, at *Føroya Løgting* eigur at royna at vinna landinum fleiri inntøkur! Ólíka betur hevði tað ljóða honum, um Løgtingið hevði bjóðað at bygt honum eitt kolaskúr á høggligum stað.

Tann ætlan, um at bjarga landi og fólki úr hesu núverandi nivandi og vandamiklu leið, sum vinnulív okkara er komið inn á, sum »handilsmaðurin« á »Føroyatíðindi« er skrivandi og talandi fyri, er neyvan og vil heldur aldri verða, grundað á umsorgan fyri teim í okkara litla mannfelag, sum vágadu alt í teim neyðarsárunum fyri at vinna fœði til heim sínu við at søkja út á hitt vandamikla havið; har spreingiknottar og kavbátar lúrdur, har sum tær stóru tjóðirnar ikki høvdu meira virðing fyri okkara litla landi, enn blaðstýrarin á »Føroyatíðindi« hevur fyri teim smáu, fáteku heimum á hesum landi, hann livir í.

Tað kann líkjust »Føroyatíðindi« at blaka út ímillum lesarar sínar, at landshandilin var »komiskur«. Landshandil, drivin av Føroya Løgtingi, átti at verið hildin uttanum teir, ið góu upp fyri at hava skinníð í heilum; men tað var bágin, at alt kortini bleiv sent og selt íggjognum teir, so at teimum einki skuldi tróta — hinir landsins íbýggjarar komu aftaná. Á tað, tá tað vísti seg, at hin »klóka« hondin hevði látið hópa meiri upp av summum vorum, enn tað kundi væntast, at handilsmennirnir kundi sleppa av við, bleiv »tillátíð« at einhvor kundi keypa úr landsbúðuni, var ongum fyri at takka. Eitt domi um, hvussu væl hin »klóka hondin« og slíkar stóðir, sum blaðstýrarin á »Føroyatíðindi«, samdið um at vissa handilsmonnum tað, sum teir skuldu hava, og ikki lata hitt almenna fólkið koma í beinleiðis handilsamband við Løgtingið, vóru tær treytir, sum hin »klóka kondin« legði á tað fyrstu roynd, ið gjørd var við felagssølu her á landi.

Hetta er tað, sum »Føroyatíðindi« nevnið »rimelige Grænsere«, jú gaman í, rimuligt mark, so at so fáir sum møgult verða við troði, og so mangir sum møgult sita við sviði soði.

Avgudurin hjá »Føroyatíðindi«, hvørs fasta og klóka hond settu arbeiðsmonnum neyvan fyri nos-

ina, tá ið teir stovnaðu keypslufelag, fyri at fáa fólki vorur bíligari enn tær kundu fáast í krambúðum, er væl kendur av arbeiðsmonnum, men til hansara lov og prís, bæði jarmar og syngur blaðið.

Ætlanin var rotti, at landið dreiv handilin, men skipanin var skeiv, tá ið keypmenn høvdu rætt til at hava tann prís á vorum, sum teimum lysti, afturat tí at eingin mátti fáa vorur úr landsbúðuni, uttan hann hevði handilsloyvi, og hartil borð og disk. Hin fasti og klóki skuldi væl ansað eftir, at hetta var sum tað skuldi vera.

Tað týktist ikki »Færoernes Købmandsforening« at vera nóg mikið at fáa vorur frá landshandlinum, og tí, sum »Føroyatíðindi« minni á, var tað roynt at fáa ein framhjá bita. »Føroyatíðindi« ger tí stóra handilsstjóraranum órætti, tá ið bríkslar honum Amerika-skonnartina, sum kom til landið við út av lagði vánaligum og ein stóran lut oyðulagdari voru. Keypmenn høvdu skrivað eftir hesum vorum, leigað skip, og »prakkadu« so landshandlinum vorurnar uppá. Soleiðis var skilið, tá hin fasta og klóka hondin sat við. Hin føroyski handilsstandurin hevur neyvan haft eina betri láturverju, og arbeiðsmonnum var hann so beinasamur ímóti, at teir ikki kundu halda sína út-solu gangandi. Hin oyðulagda voran frá Amerika-skonnartini, sum »Færoernes Købmandsforening« »sjakraði« til landshandilin fyri 800.000 krónur, kundi nóg illa brúkast til krattírsfóður, tað er rætt, sum »Føroyatíðindi« sigur, men slíka voru kundu óll koma framat at keypa, hon var boðin út á aktión. Tað er ónýtt at ljákast við blaðstýrarin á »Føroyatíðindi« um tann týðning, tað kundi haft fyri Føroyar, um landshandilin hevði verið drivin sum reinur landshandil við solu beinleiðis til fólkið og ikki latið vorurnar út til einstaklingar, sum ikki gjørdi tær betur men bert dýrari.

Annars kann tað sigast, at tað ikki bert í hesum blað hevur verið nevnt um at lata Løgtingið hava innkeyp av neyðsynjarvorum í hondum. Ein Havnamaður framsetti á Løgtinginum í 1918 tað áskóðan, sum vit hava loyvt okkum at líkið upp aftur.

At »det færøske Erhvervsliv«, har sum »Føroyatíðindi« er hoyuðlesturin tíðliga og seint, hevur »været ude for en Aareladning« sum ger, at blaðstýrarin liðar seg við hálsinum, kann hava góðar grundir, tí tann skipanin,

heimilaði handilsmonnum at halda slíkan okurprís á vorum, at ein slakhandil um stutta tíð tjenti 350.000 kr. At slíkar peningarúgvir nú eru mest sum skolaðar út av látri, er kanska eitt domi um, at »tað sum illa kemur, tað illa fer.«

M. S. V.

Daglen eller Akkord.

„Save, save Brænde“ — eller
naar Hr. Amtmanden fortæller
Anekdoter.

Suderoen nød forleden den Ære at blive gæstet af Chefen for det kgl. færøske Amt, Hr. Olrik.

Fra Tveraa foretog Hr. Amtmanden med Følge en Spadseretur ad den nyanlagte Vej, der fører fra Transigvaag til Torveskærene og Plantagen.

Nogle Arbejdere var i Nærheden af sidstnævnte Sted ifærd med Vej-arbejde.

Kort før Hr. Amtmanden med sin Suite vilde passere Stedet, hvor Vej-arbejdet foregik, standsede nogle Torvearbejdere op det nævnte Sted. De tog Plads ved Vejkanten for at se, naar Amtmanden med Følge gled forbi.

Ogsaa Kommunens Arbejdere benyttede Lejngæden til at reise Ryggen og drage Pusten, for at kunne nyde Skuet af de store Mænd, der beærede Øen med sit Nærver. I deres Troskyldighed ansaa Arbejderne det vel for en Udfordring at lade slige Storfolk passere ubemærkede forbi.

En saadan Opfattelse skulde Arbejderne imidlertid ikke have næret, thi det haender, at halvgamle Ungkarle, af Aarsager vi ikke her skal berøre, kan have en urolig Nattesovn, der giver daarligt Humor, Dagen derpaa.

Amtmanden synes at bekræfte denne Regel. Og den paagældende Dag maa Humorbarometret have staet lavt. Humøret var endog saa daarligt, at der maatte en Udladning til. Det skete under følgende Form:

Hr. Amtmanden kaldte Arbejdslederen hen og fortalte en Anekdote om to Mænd, der savede Brænde paa Daglon.

Langsomt gled Savbladet Tænder gennem Træstykker og det lod, for hvert Drag, som Saven sagde: »Daglon! Dag! — Ion! Dag! — Ion! Da — a — g — l — a — n!« Men saa fik de to Mænd Akkord. Og nu lod Rytmen: Akkord! Akkordakkordakkord . . . » i saa hastig Rækkefølge, at man ikke kunde skælnede det enkelte Ord fra det andet.

Arbejdslederen funderede et Øjeblik paa den dybere Mening i denne Historie. Skulde dette med »Daglon-arbejde« maaske betyde Amtmanden, der for en høj Lon, som Skattebørgerne maa udrede, var ude at inspirere og herunder gav sig saa gode Stunder, at han midt paa Dagen kunde staa og fortælle Historier?

Men saa gik der pludseligt et Lys op for Arbejdslederen. Det var naturligtvis Arbejderne henne paa Vejen, som den kongelige Amtmand havde sigtet til, da han talte om »Daglon-arbejde«.

Da Formanden blev klar herover, kom der Sving i Vejarbejdet. . . Og

Hr. Amtmanden med Følge spadserede videre. . . .

At Arbejdsformanden havde haft Ret i sin sidstnævnte Fortolkning af Amtmandens Historie, erfarede han forøvrigt senere, da han talte med Formanden for Sogneforstanderskabets. Thi overfor denne havde Hr. Amtmanden givet Udtryk for, at han ikke havde været udeladt tilfreds med det Arbejdstempo, der herskede ved det paagældende kommunale Vej-arbejde. Det skulde gerne udføres i Akkordtempo, selv naar en saa vigtig Begivenhed foregik, som dette, at Hr. Amtmanden med Følge passerende Arbejdsstedet. Om der samtidig skulde betales en Lon, der svarede til dette Arbejdstempo, foreligger der desværre intet om.

. . . Et er færøske Arbejdere imidlertid ganske klar over. Naar Hr. Amtmanden i Fremtiden passerer en Arbejdsplads, saa lader man dette ske i fuldkommen Uhemerkethed og som den ligegyldigste Sag af Verden, hvad det selvfølgelig ogsaa er.

Derimod hender det, at Arbejderne paa Sudero i en Frokostpause diskutere Hr. Amtmandens »Brænde-historie«. En og anden af Arbejderne kender nemlig Eksempler paa, at deres Arbejdsfæller har haft Sager til Ekspedition ved det kgl. færøske Amt og de under Amtet sorterende Institutioner. Og den Ekspedition, der er bleven disse Sager til Del, kan ikke karakteriseres som værende efter »Akkordtempoet« — tværtimod. Arbejderne mener derfor, at hvis Hr. Amtmanden ønsker, at Arbejderne skal tilegne sig Moralens i hans »Savskærrerhistorie«, saa maa det samme Princip ogsaa indføres indenfor Ekspeditionsgangen ved de Sager, der sortere under det kgl. færøske Amt og de dette underlagte Institutioner.

Og bliver dette Resultatet, tror vi Hr. Amtmanden vil øge sin Popularitet i højere Grad end det kan siges at være Tilfældet, efter at han fortalte Historien paa Suderoen.

Akkord-Savskæreren.

Hvad vil Socialdemokratiet paa Færøerne?

Gode socialdemokratiske Møder i Vaag, Tveraa, Sand og Thorshavn.

Hr. Effersøes Angreb paa Socialdemokratiet tilbevæises.

Folketingsmand Samuelsen anerkender Arbejdernes Strejkeret.

Efter Anmodning af vort Parti har Redaktør Anton Nielsen Lørdag den 5. og Søndag den 6. August talt ved to Møder i Vaag og ved Tveraa. Den 13. talte Redaktør Nielsen i Sand og den 14. i Thorshavn. Mødet paa Sand var besøgt af nogle og tredive Tilhørere. Ved Modererne paa Sudero og i Thorshavn var Lokalerne fyldte.

Sidstnævnte Sted udspandt der sig en Debat mellem Folketingsmand Samuelsen og Redaktør Nielsen, ligesom flere Vælgere deltog i Forhandlingerne.

Vi bringer her et meget sammentrængt Referat af Nielsens Foredrag:

Anton Nielsen havde som Emne for sit Foredrag valgt: Hvad vil Socialdemokratiet paa Færøerne? Et Spørgsmaal, Taleren havde mødt mange Gange under sit Ophold her paa Øerne, og sidst var det jo fremsat af Hr. Effersøe i hans Tveraa-Tale.

Taleren gav derefter en Oversigt over den politiske og økonomiske Situation, saaledes som den havde formet sig i Efterkrigsperioden. Redegjorde for Valutapolitikken og den økonomiske Krise, som var bleven en Følge heraf. Taleren paaviste, hvorledes Privatkapitalismen terroriserede baade Handelsstanden og Arbejderklassen, nævnedes herunder den Rolle, »Føroya Banki« spillede i denne Proces. Hele Næringslivet lider under denne haardhendede Bankpolitik, der føres. Og hos Handels-

standen hersker der en voksende Bitterhed mod disse Forhold.

Men istedetfor at vende sig mod de Kræfter, der er Aarsag i Miseren, saa lader Handelsstanden sin Harme gaa ud over den arbejdsende Klasse. Arbejderne lever for godt, stiller for store Krav, derfor skal han skæres ned, Livremmen skal spændes ind. Med hvilken Ret kræver man dette af Arbejderne. De er vel ogsaa Mennesker med Krav paa Menneskeretigheder.

Socialdemokratiet sætter hele sin Kraft ind paa at faa Produktionen igang. Der maa mere Arbejde til, der maa produceres og skabes Værdier, det er det første og største politiske Spørgsmaal, der i disse Dage kræver sin Løsning. Taleren redegjorde for Socialdemokratiets Kriseprogram, der vilde være af stor Betydning for Næringslivet, ogsaa det færøske, hvad Taleren nærmere paaviste.

Men Rigmandsflokken vilde ikke være med til at komme Erhvervene tilhjælp, naar det skulde gaa ud over deres Pengepung. Kravet om Formueafgiften fik Sagen til at strande.

I Stedet for hjembragte nu d'Hr. Effersøe og Samuelsen en Krisehjælp i Form af en kraftig Nedskaering af det Stats-tilskud, som de færøske Sygekassemedlemmer hidtil havde nydt godt af, ligesom Ulykkesforsikringslovens Ydelse blev stærkt reduceret. Denne Krisehjælp gjorde jo imidlertid Stil-